

van het geheel van maatregelen in het kader van het dekkingsplan voor 1987 heeft van de zijde van de CDA-fractie geen uitvoerige behandeling meer. De aanleidende oorzaak is voldoende bij de voorgaande voorstellen besproken, terwijl bij de financiële beschouwingen in het algemeen nog enige kwesties nader aan de orde zullen komen. Overigens dreigen deze financiële beschouwingen door deze gang van zaken ten dele mosterd na de maaltijd te worden. Dat is te betreuren, maar de situatie is er dan ook naar.

Onze fractie onderschrijft de argumentatie die ten grondslag ligt aan het voorstel. Door de ontwikkeling van de ruwe olie-prijs en de voordelige effecten die dat heeft voor de energiegebruikers tegenover de nadelen voor de overheid, is een gedeeltelijke compensatie op zichzelf niet onlogisch en verdedigbaar.

Het feit dat de gasproducenten hierbij, zonder ook maar enige extra activiteit te hoeven ontwikkelen, voor ongeveer 200 mln. 'kassa' kunnen zeggen, vinden wij een weinig bevredigende bijkomstigheid. Wij weten dat dit, gezien de contractuele verbintenissen, niet is te ontgaan. Maar wij krijgen wel steeds grotere moeite met de invulling van het marktwaardebeginsel, wanneer dit soort bijzondere heffingen daarin op deze wijze doorwerkt. De doorwerking van normale prijswijzigingen van ruwe olie is natuurlijk een heel andere zaak. Wij zijn ons er evenwel van bewust dat dit probleem deze bewindsman wel regardeert, maar dat het niet zijn beleidsterrein betreft, zodat hij vermoedelijk niet reageert, althans niet in beamende zin.

Mijnheer de Voorzitter! Het belangrijkste punt bij de behandeling van dit wetsvoorstel is voor ons het antwoord op de vraag wat er zal gaan gebeuren als wordt voldaan aan de voorwaarde op grond waarvan de opbrengst van deze heffing geheel of ten dele overbodig wordt. Welk een vooruitzicht overigens! Daarover is aan de overzijde verschillend gefilosofeerd, terwijl van regeringswege ter zake nog geen standpunt is ingenomen.

In discussie is de vraag, of compensatie dan moet plaatsvinden door accijnsverlaging of door vermindering van loon- en inkomstenbelasting. Voor een standpuntbepaling hieromtrent, is het goed om de belastende doorwerking van het voorstel op onderscheidene punten

na te gaan. Ik noem er enkele. Voor de gasverbruikers, met name de kleinverbruikers, betekent het een verhoging van de woonlasten. Voor het openbaar vervoer is het ook een lastenverhoging. Deze moet worden gecompenseerd op de begroting van Verkeer en Waterstaat, of worden betaald door de reizigers. Voor het bedrijfsleven is het een dikwijls niet door te berekenen kostenvergoeding.

Bij dit alles laat ik het veelbesproken grenseffect maar buiten beschouwing. Speciale aandacht – maar er zijn meer punten te noemen – wil ik vragen voor het beroeps-goederenvervoer. Deze bedrijfstak heeft te maken met langdurige contracten, die mede zijn gebaseerd op de energieprijzen op het moment van afsluiting. Daarnaast is er een grote overcapaciteit als gevolg van het overheids-vergunningsbeleid, waardoor sprake is van felle concurrentie. Dit betekent dat de aanstaande verhoging in het geheel niet of hoogstens over enige tijd kan worden doorberekend, met alle consequenties van dien. Ik zei het al, dit is niet het enige voorbeeld dat uit het bedrijfsleven is te geven. In alle gevallen wordt men op een bepaalde wijze getroffen.

Wanneer wij de genoemde effecten van dit voorstel bezien, zal het duidelijk zijn dat compensatie via vermindering van loon- en inkomstenbelasting een heel ander effect heeft dan de effecten die thans optreden. In de meeste gevallen zal het geen, of een onjuiste compensatie betekenen. Ik wil het dan nog niet eens hebben over die arme oudjes die in het Noorden des lands in tochtige huizen wonen. De heer Wöltgens sprak daarover.

Het doet natuurlijk weldadig aan als een volksvertegenwoordiger je belangen zo direct behartigt. Voor onze fractie lijkt de enige juiste compensatie het geheel of gedeeltelijk teruggedraaien van deze verhoging, indien daartoe aanleiding bestaat. Dan wordt iedereen in principe zowel in voor- als tegenspoed op dezelfde wijze behandeld. De in dit wetsvoorstel aangegeven mogelijkheid van tijdelijkheid laat in feite ook geen andere handelswijze toe. Men committeert zich daaraan in feite. Deelt de bewindsman deze zienswijze?

Uiteraard hebben wij geen enkel bezwaar tegen verlaging van de loon- en inkomstenbelasting. Integendeel, maar dan moet dat wel gebeuren op grond van andere argumenten.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wil nog een vraag stellen over de doorwerking in de rijksbegroting voor 1987. Moeten wij uit de opmerking over de compensatie voor het openbaar vervoer ten bedrage van ongeveer 20 mln. en de opname hiervan in de Voorjaarsnota 1987 opmaken, dat de gevolgen van dit en andere voorstellen – zoals onder andere de BTW-verhoging – voor de uitgavenkant van de rijksbegroting nog niet zijn opgenomen? Indien dit zo is, kan de staatssecretaris dan bij benadering aangeven – hetzij nu, hetzij schriftelijk vóór 11 november aanstaande – waarop de doorwerking van de onderscheiden voorstellen wordt geschat?

De heer Zoon stelde voor, een vaste prijs voor energie aan te houden. Het verschil met de fluctuerende marktprijs zou dan kunnen worden beschouwd als de door de overheid te incasseren accijns. Ik vraag mij af of wij dan niet te maken krijgen met dezelfde effecten als waarmee het Rijk ook nu te maken heeft. De marktprijs wisselt dagelijks, zodat het voor het Rijk heel moeilijk wordt om na te gaan waarop men recht heeft. Als ik het verkeerd zie, hoor ik dat nog wel.

Mijnheer de Voorzitter! Het zal duidelijk zijn dat mijn fractie dit wetsvoorstel aanvaardt.

De Voorzitter: Thans is het woord aan de heer Van den Bos. Ik wens hem geluk met het houden van zijn maidenspeech in ons midden.

□

De heer Van den Bos (D66): Mijnheer de Voorzitter! Er is iets merkwaardigs aan de hand met het wetsvoorstel dat wij thans behandelen. Aan de ene kant blijkt het zeer brede politieke steun te ondervinden, maar anderzijds is het bepaald geen schoolvoorbeeld van degelijk voorbereide en in een breed langere termijnbeleid passende wetgeving. De noodzaak van verhoging van de accijns van benzine en van de LPG-toeslag wordt vrij algemeen erkend, zij het dat elke partij, zoals gebruikelijk bij lastenverzwaringen, er tegelijkertijd haar droefenis over uitspreekt.

Ook mijn fractie vindt het redelijk, de sterk teruggelopen aardgasbaten te compenseren in de energiesfeer, want de verbruikersprijzen zijn gedaald, en ze dalen kennelijk nog

steeds Om reden van variabilisatie van de autokosten voelt mijn fractie evenals de regering niets voor de door het CDA opgelaten en weer snel door zijn coalitiepartner neergehaalde ballon van verhoging van de motorrijtuigenbelasting. Minder gelukkig is mijn fractie met het bij deze verhogingen achterblijven van de accijns van dieselolie.

Is hierbij niet eenzijdig gekozen voor de belangen of de vermeende belangen van het beroepsgebeden- vervoer ten koste van die van andere zaken, zoals het milieu? Dit wil overigens niet zeggen dat wij het met de ANWB eens zouden zijn. Deze organisatie wil onzes inziens ten onrechte de benzineaccijns verlagen tot het niveau van de dieselaccijns. Ook vraagt mijn fractie zich met de heer Zoon af, of het bij een wetsontwerp met een zo duidelijk grensoverschrijdend karakter niet in de rede zou hebben gelegen, overleg te voeren met onze buurlanden. In hoeverre heeft er eigenlijk overleg plaatsgevonden?

Mijnheer de Voorzitter! Kan mijn fractie instemmen met de strekking van het wetsontwerp, grote moeite heeft zij met de gevolgen van zijn spoedeisende karakter. De sporen van haast lopen niet alleen van het Voorhout naar het Binnenhof en recentelijk ook naar Apeldoorn, ze overschrijden zelfs onze grenzen. De vraag dringt zich op of bij de voorbereiding en de parlementaire behandeling tot nu toe wel steeds de nodige bestuurlijke zorgvuldigheid is betracht.

Zo was het zeer opmerkelijk dat de bewindslieden in de memorie van toelichting erg weinig aandacht besteedden aan het meest controversiële aspect van het wetsontwerp, namelijk de 'grensproblemen'. Deze werden afgedaan met de mededeling dat de regering geen belangrijke nadelige effecten voor pomphouders in de grensstreek verwacht. Deze verwachting berust evenwel op een wel heel smalle basis. De interdepartementale stuurgroep variabilisatie autokosten – wat een woord! – brengt nota bene pas relevante onderzoeksresultaten naar buiten als dit wetsontwerp al lang en breed is behandeld.

Was het echt niet mogelijk om de stuurgroep tijdig hierover te laten rapporteren? Hoewel de regering toegeeft, over te weinig cijfermateriaal te beschikken en hoewel ze zelf wijst op de moeilijkheid om het hiermee

samenhangende winkelbezoek over de grens te taxeren, trekt zij merkwaardigerwijze uit onder meer deze onzekerheden de stellige conclusie dat het naar verwachting allemaal wel meevalt.

Bij gebrek aan harde onderzoeksgegevens onderbouwde de staatssecretaris bij de behandeling in de Tweede Kamer zijn stelling met de mededeling dat hij persoonlijk in Nieuweschans veel Duitsers LPG heeft zien tanken en dat hij waargenomen heeft dat menige oosterbuur in Noord-Nederland koffie en tabak kwam inslaan.

Dat de staatssecretaris – naar ik aanneem, in zijn vrije tijd – winkelende mensen naar hun nationaliteit vraagt, alsmede in Nieuweschans auto's turft, is natuurlijk zijn goed recht. Mijn liefhebberij zou het niet zijn. Maar dat hij op grond van deze curieuze hobby een voor veel betrokkenen ingrijpend wetsvoorstel verdedigt, gaat ons toch wel te ver.

Een steekproef van één staatssecretaris, weliswaar vermomd als eenvoudig waarnemend burger, in één dorp, kan men – zelfs nu het de heer Koning betreft – toch moeilijk representatief noemen.

Is de staatssecretaris, achteraf bezien, niet met mij van mening dat overheidsbeleid niet mede op deze wel zeer individuele waarnemingen mag berusten?

Een tweede kritische kanttekening kan worden geplaatst bij het geïsoleerde karakter van het wetsvoorstel. Met de Raad van State en andere zijn wij van mening dat dit voorstel beter in een breder beleidskader had kunnen worden behandeld. In dit verband heeft de staatssecretaris in de Tweede Kamer gezegd dat de algemene politieke en financiële beschouwingen het tijdstip bij uitstek vormen om voorstellen als deze in een breder kader te plaatsen.

Welnu, mijnheer de Voorzitter, is het de staatssecretaris ontgaan dat in deze Kamer de algemene beschouwingen plaatsvinden na de behandeling van dit wetsvoorstel?

Over de recente – wat ik maar zal noemen – communicatiestoornis tussen Financiën en het Centraal Bureau voor de Motorrijtuigenbelasting kan ik kort zijn. Zij is evenzeer een bijverschijnsel van de haastwetgeving. Dat de staatssecretaris de door het CBM genomen voorbarige uitvoeringsmaatregelen heeft teruggedraaid, vindt mijn fractie niet meer dan vanzelfsprekend.

Voorzitter! Dit zijn alle voorbeelden van de spreekwoordelijke haastige spoed. De aanleiding voor deze overhaaste gang van zaken is de recente terugval van de aardgasbaten. De oorzaak is mede dat wij een, alleen met veel pijn terug te schroeven, uitgavenpatroon zijn gaan baseren op inkomsten die nog minder structureel blijken te zijn dan pessimisten onder ons al dachten. Daarmee is de regering nog niet geheel geëxcuseerd. Deze overweging laat namelijk onverlet dat men ook, of misschien wel juist, bij snelle wetgeving – zelfs als daar voldoende politieke steun voor wordt verwacht – extra alert moet zijn op de noodzakelijke zorgvuldigheid.

Ten slotte, Voorzitter, omdat er geen beter alternatief is, zal mijn fractie voor dit wetsvoorstel stemmen. Maar: dat ik bij mijn eerste optreden als nieuw D66-kamerlid onmiddellijk een regeringsvoorstel steun, mag voor het kabinet geen reden zijn hier voor de toekomst al te optimistische conclusies aan te verbinden

□

De heer Luteijn (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Graag bied ik in de eerste plaats mijn gelukwensen aan aan collega Van den Bos voor het uitspreken van zijn eerste speech in dit huis. Ik begrijp, dat hij deze speech liever veertien dagen later had uitgesproken.

In het kader van de aanvullende maatregelen ter compensatie van de sterk teruggelopen inkomsten voor de overheid uit de aardgasbaten, zal het niet verwonderen dat mijn fractie het voorliggende wetsvoorstel kan aanvaarden, zij het – evenals de BTW-maatregelen van enige weken geleden – niet met groot enthousiasme. Ik wijs op de verhoging van de collectieve lasten voor de burger en het bedrijfsleven, alsmede op het neveneffect van een groter wordend tariefsverschil met ooster- en zuiderburen. Ook in het kader van de pogingen tot fiscale harmonisatie binnen de EG is dit zeker niet een stap in de gewenste richting.

Niettemin lijken andere alternatieven, zeker daar waar het om het budget van 1987 gaat, nog minder aantrekkelijk. Ik wil in dat licht dan ook volstaan met een tweetal kanttekeningen. Ten eerste Bij de plenaire behandeling van dit wetsvoorstel aan de overzijde, heeft de staatssecretaris nog eens duidelijk